

Școala Națională de Studii Politice și Administrative

Școala Doctorală

TEZĂ DE DOCTORAT

Rezumat

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC,

Prof. Univ. Dr. Irina Moroianu Zlătescu

DOCTORAND,

Elena Roxana Vișan

**București
2021**

Școala Națională de Studii Politice și Administrative

**Specializarea
Științe Administrative**

**SISTEMUL NAȚIONAL DE EDUCAȚIE - PREROGATIVĂ DE AFIRMARE A
DREPTULUI LA EDUCAȚIE**

Coordonator științific,

Prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu

Doctorand,

Elena Roxana Vișan

**București
2021**

Introducere

Complexitatea fenomenelor specifice mileniului III se remarcă printr-o dinamică progresistă, universală, realizabilă în toate acțiunile umane, unde contribuția substanțială o deține educația. Precedată de o diversitate valorică, ideologică și acțională, educația este însoțită de o aură emergentă, existențială a individului și societății în sine. Contextul educațional prezent derivă din perspectiva educației ca obiectiv al dezvoltării durabile, vector la progresul științific mondial, furnizor al cunoștințelor fundamentale formării individului, act creator de cunoaștere, proces continuu de adaptare și transformare la schimbare. Conștientizarea misiunii profunde a educației, recunoașterea caracterului indispensabil al acesteia în autodesăvârșirea colectivităților umane, reafirmarea garantării dreptului la educație în contextul transformărilor și provocărilor contemporane la nivel național și dorința de a răspunde unui angajament constructiv privind administrarea sistemului național de educație, constituie premise înnoitoare de natură academică evidențiate în demersul științific de față. Întrucât educația reprezintă un domeniu complex, permanent dezbătut la toate nivelele de învățare de către practicienii, specialiștii în materie, capacitatea acesteia este „*dublată de un cadru ideatic care îi subliniază direcția, forța, necesitatea, valoarea*”¹. Direcțiile evidențiate sunt ancorate într-o „*asumare conștientă și o exercitare liberă a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale, în scopul împlinirii efective a personalității fiecărui individ*”², unde „*dreptul la educație ocupă un loc central în studierea drepturilor omului*”³.

Interesul pentru educație prefigurată atât în literatura academică, cât și în dezbaterile de politică națională și internațională ne-au încurajat să demarăm un studiu științific în și pentru domeniul educației din perspectiva științelor administrative. Influențați de periplul științific și pragmatic al prezentului, teza de doctorat este o pledoarie academică pentru ceea ce este în conținut și în același timp o provocare la dezbateri pe o tematică de actualitate ca educația. Enunțat de factorii decizionali de pe întreg globul, dreptul la educație „*răspunde nevoilor prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a răspunde nevoilor lor*”⁴. De altfel, participarea la actul administrării sistemului de educație devine mai mult decât o *perspectivă exclusiv politică, fiind mai curând o responsabilitate menită să construiască o*

¹Constantin Cucos, *Introducere*, în *Educația. Experiențe. Reflecții. Soluții*, Editura Polirom, Iași, 2013, p. 5.

²Irina Moroianu Zlătescu, *Educație și educația pentru drepturile omului*, în *Educație. Dreptul la educație și educația pentru drepturile omului*, Irina Moroianu Zlătescu (coordonator), Editura IRDO, București, 2016, p. 5.

³Idem.

⁴*Éducation à la citoyenneté mondiale : Un guide pédagogique, Cap. Les défis mondiaux de la citoyenneté*, Publié sous la direction de Fondation Éducation et Développement, Berna, 2010, p. 12.

*societate activă*⁵, conturată pe forța instruirii și a formării generațiilor de educabili. Raportându-ne la „o lume în care regiunile și provocările sunt interdependente”⁶, prezentul devine incert, excesiv de dinamizat, ridicând semne de întrebare pentru posibilitatea unei bune administrări a sistemului de educație național. Exercitarea dreptului la educație în contextul noilor provocări sociale, economice și de natură medicală trebuie cuplată cu adaptarea sistemului național de educație și creșterea eficienței administrative, factori decisivi în perfecționarea unui sistem de educație deschis cetățenilor și pentru cetățeni. Relevant în acest sens este procesul educațional și mecanismele de realizare ale acestuia, care din perspectiva administrației publice „urmărește satisfacerea interesului public, a utilității publice, în mod dezinteresat, inclusiv prin realizarea de servicii publice”⁷ educaționale.

Construită într-o formă autentică, teza subliniază interesul administrativ, normativ, economic și de management, mărci ale științelor sociale cu evidente note fundamentale referitoare la drepturile omului. Problematika abordată este în concordanță cu subiectul tezei, reflectând profunđa legătură dintre cunoașterea temei și analiza propriu-zisă, presărată cu note particulare de originalitate, pragmatism și actualitate în sugestii pentru prefigurarea dimensiunii transdisciplinare a educației în contextul administrării sistemului național de educație. Tema, *Sistemul național de educație - prerogativă de afirmare a dreptul la educație*, reprezintă o viziune profundă a exercitării dreptului la educație prin afirmarea și eficientizarea sistemului de educație național raportat la exigențele în materia învățământului european al ultimului deceniu. Alegerea temei a izvorât ca urmare a provocărilor actuale în sistemul național de educație, din nevoia de afirmare justă a dreptului la educație pentru toți actorii implicați, de creștere a capacității administrative a sistemului național de învățământ, de salvagardare a întregului sistem de valori și principii educaționale. Demersul științific integrator devine cu atât mai important cu cât tema de cercetare tratează *o problematică fundamentală a unei națiuni, educația*⁸; aceasta fiind „nu numai un interes personal, ci și al tuturor ca națiune” după aprecierea academicianului, Marian-Traian Gomoiu.

Actualitatea temei cercetate decurge din augmentarea gradului de cunoaștere și conștientizare a întregului mecanism de exercitare a dreptului la educație prin intermediul sistemului de învățământ contemporan. Un element de actualitate îl reprezintă și dezvoltarea

⁵A se vedea *Raportul U.N.E.S.C.O. pentru educația în secolul 21. Capacitatea de a învăța. Comoara din noi*, Editura Comisia Germană U.N.E.S.C.O., Berlin, 1997, p. 50.

⁶Anca Moț, *Educație și provocările globale. Rolul Unesco în promovarea educației pentru cetățenie mondială*, în *Revista Drepturile Omului*, nr.1/2019, Editura IRDO, București, pp. 31-32.

⁷Emil Bălan, *Instituții administrative*, Editura C.H. Beck, București, 2008, p. 21.

⁸*Ibidem*.

unor practici administrative, raportate la politicile publice educaționale instituite la nivel regional european și implementate în context național, o certificare a „*importanței furnizării serviciilor publice în raporturile dintre cetățean/beneficiar al acestora și autoritățile publice*”⁹. Opinăm că, o bună reglementare a politicilor publice educaționale ar reprezenta o „*oportunitate pentru a asigura o sistematizare a normelor existente, o îndreptare a necorelărilor, o eliminare a paralelismelor și a contradicțiilor dintre norme*”¹⁰. Pe parcursul aprofundării cercetării sunt identificate note definitorii ale tezei de doctorat transpuse în concepte cheie precum: *dreptul la educație, dimensiuni transdisciplinare, sistem social universal, centralizare administrativă, descentralizare administrativă, buna administrare, reforma educației, politici publice educaționale, strategii educaționale, cadrul european al educației, capacitate administrativă, infrastructură educațională, agenți ai schimbării educaționale, responsabilitate și răspundere instituțională, managementul schimbării educaționale, coeziune, ofertă educațională, piața muncii, integritate și transparență instituțională etc.*

Originalitatea temei se justifică grație unei abordări transdisciplinare privind afirmarea dreptului la educație, element inovativ în cercetarea științifică de specialitate, susținută de radiografia cadrului normativ și administrativ al funcționării sistemului național de educație, întemeiat pe o cercetare comparată cu alte sisteme de educație din spațiul european al educației, ca urmare a Procesului de la Bologna. Printre alte elemente de originalitate evidențiem: realizarea dreptului la bună administrare în satisfacerea serviciului național de educație cu respectarea standardelor buneii administrări, afirmarea capacității administrative a sistemului de educație în contextul managementului schimbării educaționale. Conturarea unui sistem administrativ, deschis față de cetățeni facilitează progresul democrației participative conferind șanse egale tuturor cetățenilor de a-și „*formula preferințele, de a le face cunoscute și de a primi un răspuns la ele*”¹¹. În consecință, „*mobilitatea activității administrației publice este satisfacerea, în mod regulat și continuu, a unor cerințe esențiale, comune întregii colectivității umane*”¹², în cazul nostru, exercitarea cu bună *credință a dreptului la educație.*

Importanța cercetării academice rezidă din preocupările specialiștilor în domeniul educației, din evaluarea modului în care sistemul de educație național prin reglementările în

⁹Adrian Moraru, Florin Bondar, Violeta Alexandru, *Manual de politici publice*, ediția a II-a, Editura Institutul pentru Politici Publice, București, 2019, p.7.

¹⁰Emil Bălan, *Prolegomene la o dezbatere privind codificarea administrativă*, în E. Bălan, C. Iftene, D. Troanță, M. Văcărelu (editori), *Codificarea Administrativă. Abordări doctrinare și cerințe practice*, Editura Wolters Kluwer, România, 2017, p. 29.

¹¹*Ibidem.*

¹²*Ibidem.*

materia dreptului la educație are capacitatea să găsească soluții utile „privind schimbarea educațională”¹³. Din aceste considerente, „societatea care reușește să structureze un bun sistem de învățământ și să asigure accesul cât mai larg al populației sale la diferitele niveluri ale sistemului va progresa mai rapid, atât datorită rezultatelor științifice, cât și datorită calității umane a membrilor săi”¹⁴. Subiectul ales este așadar unul deosebit de complex, versatil, multivalent, transdisciplinar, fapt pentru care stârnește interesul prin „aspectele gnoseologice”¹⁵ și prin „cele pragmatice ale cercetării”¹⁶. Investigarea celor mai recente cercetări în domeniu, publicate în reviste de specialitate pe plan național și internațional au contribuit la actualizarea stadiului cunoașterii, oferind un punct de pornire pentru prezenta cercetare, oferind posibilități de extindere privind cunoașterea științifică efectuată, respectiv aspecte care nu au fost surprinse în studiile anterioare. Societatea de azi, conștientă de rolul indispensabil al educației academice, recunoscut prin investiția morală, socială și economică față de instruire și formare, continuă să construiască o viziune unanim exprimată prin politicile educaționale adoptate de făuritorii *Procesului de la Bologna* și potrivită spațiului european al educației academice. Sub acest aspect, afirmațiile renumitului academician Dimitrie Gusti sunt o flacără nestinsă a ceea ce reprezintă educația de înaltă calitate în contextul cercetării și inovării academice: „știința, cu drept cuvânt socotită ca finalitate universitară, nu este o podoabă de rafinament ori un suport intelectual, ci este o forță socială vie și face parte din ființa societății însăși”¹⁷.

Metodologia cercetării

Întrucât educația este o prioritate în asigurarea instruirii și formării capitalului uman al unei națiuni, prin demersul științific aplicat intenționăm să culminăm prerogativele afirmării dreptului la educație în sistemul național de educație, raportat la contextul administrativ și al managementului educațional. În realizarea acestui studiu, am identificat două întrebări centrale de cercetare pe care se fundamentează teza de doctorat, ca urmare a preocupărilor constante

¹³Valerica Anghelache, *Managementul schimbării educaționale. Principii, politici, strategii*, Editura Institutul European, Iași, 2012, p.7.

¹⁴Elena Mihaela Fodor, *Prefață*, în Elena Mihaela Fodor (editor), *Educație și Drept*, Editura Pro Universitaria, București, 2016, p.7.

¹⁵Ioan Alexandru, *Interdisciplinaritatea noua paradigmă în cercetarea și reformarea administrației publice*, Editura Academiei Române, București, 2010, p. 25.

¹⁶Idem.

¹⁷Dimitrie Gusti este considerat părintele sociologiei naționale, fiind Membru al Academiei Române începând cu anul 1919. În perioada 1932-1933 devine Ministrul Instrucțiunii Publice, Cultelor și Artelor, exercitându-și statutul de profesor la Universitățile din Iași și București. Prin activitatea didactică remarcabilă devine președintele Academiei Române în perioada 1944-1946.

privind relevanța dreptului la educație în sistemul național de învățământ, cu extinderea către procesul de administrare a educației și aplecarea către mijloacele și mecanismele de administrare eficientă a resurselor instituționale în contextul schimbării educaționale. Prin urmare, *întrebările centrale* au fost elaborate astfel:

- **Care sunt elementele definiției pentru realizarea dreptului la educație în sistemul național de învățământ, parte a sistemului social universal, raportate la provocările cadrului normativ și administrativ ale spațiului european al educației?**

- **Cum se asigură respectarea standardelor bunei administrări în satisfacerea serviciului național de educație și cum se realizează dezvoltarea capacității administrative a sistemului național de educație în contextul managementului schimbării educaționale?**

Formularea întrebărilor se justifică pe deplin prin ariile de cuprindere nuanțată, ce dezvoltă o serie de întrebări specifice, al căror răspuns ne-au condus către un studiu amplu al demersului nostru. În consonanță cu aspectele menționate, se profilează diverse căi de cercetare științifică, construite să ofere forme fertile și eficiente ale cunoașterii, întrucât un studiu în domeniul științelor sociale trebuie să contribuie la depășirea obstacolelor generate de mediu și „*soluționarea conflictelor publice ale structurii sociale*”¹⁸. Prin urmare, *întrebările centrale* de cercetare generează *întrebări subsidiare* precum:

- Care este rolul educației în sistemul de valori și principii universale? Sunt valorile și principiile universale fundamente ale exercitării dreptului la educație în contextul transdisciplinarității?

- Care sunt organismele și structurile cu rol în asigurarea dreptului la educație în plan internațional, dar regional european? Cum acționează organismele și structurile cu rol fundamental în asigurarea dreptului la educație în plan internațional, dar regional european?

- Care este cadrul de organizare și funcționare a sistemului național de educație, parte integrantă a sistemului social universal? Cum se asigură guvernarea internă a educației, potrivit administrației publice? Care sunt principiile de bază în exercitarea dreptului la educație?

- Care este rolul politicilor publice educaționale abordate? Cum acționează acestea pentru perfecționarea sistemului național de educație și implementarea strategiilor de țară?

- Evoluția în domeniul educației depinde de modul în care este guvernat și administrat sistemul național de educație? Cum pot fi atinse standardele bunei administrări în sistemul național de educație? Care este gradul de cunoaștere și de aplicare a acestora în satisfacerea serviciului național de educație?

¹⁸Septimiu Chelcea, *Tehnici de cercetare sociologică*, Curs, SNSPA, București, 2001, p. 5.

- Cum se afirmă capacitatea administrativă a sistemului național de educație în contextul managementului schimbării educaționale? Care sunt mijloacele de dezvoltare a acesteia?

- Cum poate acționa managementul schimbării educaționale în vederea realizării dreptului la educație în contextul provocărilor contemporane? Dar în sprijinirea dezvoltării capacității administrative a sistemului național de educație?

Cercetarea științifică demarată se bazează pe documentarea și profunzimea științifică, sprijinindu-se în stabilirea unor priorități cu scopul de a identifica răspunsuri valoroase. Grație acestor elemente se prefigurează direcții principale de interes ale dreptului la educație la nivelul sistemului național de învățământ cu o viziune clară către raportarea la sistemul universal al drepturilor omului, în vederea stabilirii **obiectivelor generale** ale cercetării:

1. Analiza înfăptuirii dreptului la educație în sistemul național de învățământ, parte a sistemului social universal și evaluarea tendințelor privind provocărilor impuse de cadrul normativ și administrativ al spațiului european al educație.

2. Analiza privind respectarea standardelor bunei administrări în satisfacerea serviciului național de educație și evaluarea nivelului de dezvoltare a capacității administrative a sistemului național de educație în contextul managementului schimbării educaționale.

Având în vedere importanța studiului și spectrul de cuprindere al fenomenului educațional, interesați fiind de atingerea obiectivelor generale conectate la o analiză științifică pertinentă, identificăm următoarele **obiective specifice** derivate din profunda aplecare față de știința administrației și sistemul drepturilor omului:

- Analiza dimensiunii transdisciplinare a educației din perspectiva teoretică;
- Identificarea valorilor și principiilor universale privind dreptul la educație;
- Examinarea organizațiilor cu vocație internațională și regional europeană cu rol fundamental în realizarea dreptului la educație;
- Surprinderea cadrului normativ și administrativ al exercitării dreptului la educație la nivel național;
- Evidențierea *Procesului de la Bologna* privind realizarea spațiului european, utilizând metoda comparativă și modele de bune practici la nivelul statelor membre ale U.E.
- Realizarea unei cercetări privind aplicarea standardelor bunei administrări în satisfacerea serviciului național de educație;
- Efectuarea unui studiu privind amplitudinea capacității administrative a sistemului

național de educație, analizând influența și prioritățile managementului schimbării educaționale;

- Enunțarea unor sugestii/proponeri pertinente, argumentate științific și practic în privința temei cercetate.

Stabilirea **ipotezelor** are o valoare practic semnificativă în modul în care am realizat proiectarea studiului inițiat. Ipotezele ne sprijină în delimitarea așteptărilor în privința rezultatelor și totodată la identificarea informațiilor necesare procesului de analiză și prelucrare a acestora. Sub acest aspect, ipotezele se află într-o conexiune reciprocă cu obiectivele cercetării, astfel:

Ipoteza principală: Dacă sistemul național de educație deține un loc central în sistemului social universal, acest fapt, se datorează bunei administrări a serviciului național de educație, sprijinit pe dezvoltarea capacității administrative în contextul managementului schimbării educaționale, raportat la exigențele directivelor regional europene și internaționale.

Ipoteze secundare construite într-o structură a problematizării și logicii științifice:

- dacă administrația publică alături de disciplinele conexe influențează guvernarea sistemului național de educație și acționează pentru definirea idealului educațional, atunci vom constata dimensiunea transdisciplinară a dreptului la educație;

- dacă dreptul la educație este pionul înfăptuirii tuturor celorlate drepturi ale omului, atunci, realizarea acestuia trebuie să fie în acord cu directivele organismelor internaționale și regional europene;

- întrucât realizarea spațiului european al educației a fost posibilă prin adoptarea *Procesului de la Bologna*, atunci, este imperativ să arătăm care au fost mijloacele de înfăptuire ale acestuia, dar și elementele de similitudine și diferențiere la nivelul statelor membre ale U.E., utilizând metoda comparativă și modele de bună practică;

- constatând că evoluția în domeniul educației depinde de modul în care este guvernat și administrat sistemul de educație, atunci, este imperativ să ne oprim atenția asupra implementării standardelor bunei administrări și a gradului de aplicare a acestora în satisfacerea serviciului național de educație;

- dacă capacitatea administrativă a sistemului național de educație este influențată de managementul schimbării educaționale, atunci, vom constata că dezvoltarea infrastructurii instituționale depinde de resurse - agenți ai schimbării educaționale și de nivelul de eficientizare a managementului schimbării, un punct cheie în evoluția sistemului de educație.

În acord cu tema de cercetare și pentru o înțelegere mult mai profundă a studiului nostru, am trasat din unitatea obiectivelor generale cu cele specifice, din conținutul ipotezelor

formulate, principiile metodologice aplicate în cercetarea empirică a științelor sociale: „unitatea dintre teoretic și empiric, unitatea dintre înțelegere și explicație, unitatea dintre cantitativ și calitativ, unitatea dintre judecățile constatative și cele evaluative”¹⁹. Pe acest fond de idei, prezenta lucrare pune în discuție modul în care se realizează dreptul la educație în sistemul național de învățământ, ramură a subsistemului socio-cultural conectat la cadrul normativ și administrativ al europenizării educației și analiza capacității administrative a sistemului național de învățământ în contextul managementului schimbării educaționale. Conștienți de caracterul complex al metodologiei științei administrației publice și recunoscând statutul de știință socială, am uzitat o serie de metode și tehnici de cercetare pluridimensionale precum: studiul documentar, metoda analizei istorice, metoda sociologică, metoda comparativă, metoda statistică. Sub aspectul dimensiunii transdisciplinare a educației, constatăm că, pentru o bună predictibilitate și aplicabilitate a cercetării este utilă folosirea metodelor sociologice de natură calitativă și cantitativă, analizând din punct de vedere științific atât la nivel macro, cât și la nivel micro. Numai așa se susține *interacțiunea între sistemul administrativ și societate*, urmând ca metodele sociologice să confere calitatea și cantitatea informațiilor mult mai generoasă. În această direcție, cercetarea sociologică evidențiază caracterul instrumental, tehnic, prefigurat într-un mecanism al „*ingineriei sociale*”, oferind de cele mai multe ori modalități de rezolvare a problemelor și de evaluare empirică, implicând direct agentul social. Dacă ar fi să analizăm cunoașterea sociologică din *perspectiva kantiană - distincția dintre „este” și „trebuie” - raționalizarea practicii sociale, trebuie construită prin intermediul lui „este”*²⁰, ce prefigurează obiectivele cunoașterii, poziționarea acesteia fiind susținută de pragmatismul prezentului, dar promovată prin predictibilitatea lui „trebuie”.

Aflându-ne într-o etapă importantă pentru dezvoltarea sistemului de educație, poziționarea sa în centrul sistemului social universal pentru îndeplinirea tuturor celorlalte drepturi și libertăți fundamentale ale omului, ține de modul în care are loc coordonarea procesului de administrare a sistemului național de educație în raport cu dinamica schimbării educaționale. În acest context, studiul realizat se încadrează într-o cercetare științifică pertinentă realizată prin intermediul metodelor de cercetare sociologică, specifice mediului academic. În periplul studiului realizat am îngemănat în mod recurent și formativ metode și

¹⁹Septimiu Chelcea, *Tehnici de cercetare sociologică*, p. 20.

²⁰ A se vedea Antonio Sandu, *Etică Profesională și Transparență în Administrația Publică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2014, pp. 20-22; ediție online disponibilă la https://www.academia.edu/36350867/ETICA_PROFESIONALA_SI_TRANSPAREN%C8%9AA_IN_ADMINISTRATIA_PUBLICA

tehnicile de cercetare diverse. De altfel, în cercetarea inițiată am folosit diverse metode, care în opinia renumitului sociolog Septimiu Chelcea se clasifică după cum urmează:

- **metode cazuistice** prin studiul aprofundat al unor fenomene/procese socio-umane ce facilitează consultarea legislației de specialitate, a jurisprudenței, a studiilor în domeniul educației și științei administrației publice, practicile administrative, consultarea doctrinei privind școlile de gândire în materia ariei de cercetare;
- **metode de culegere a informațiilor** pentru buna investigare empirică a elementelor de interes, metode comparative pentru eficientizarea interpretării datelor alese (analiza comparativă a implementării Procesului de la Bologna);
- **metode calitative și cantitative** (aplicarea standardelor bune administrări pentru satisfacerea serviciului național de educație și afirmarea capacității administrative a sistemului național de învățământ sub influența managementului schimbării educaționale) cu scopul prelucrării informațiilor culese. Dintre instrumentele de cercetare aplicabile metodelor calitative și cantitative am utilizat *interviul semistrukturat*, acesta prezentând *atât de avantaje cât și dezavantaje, avantajele fiind superioare celor din urmă*²¹ și *chestionarul* ca metodă/tehnică de colectare a datelor, oferă date cu *valoare informativă, ce permite și o analiză psihosociologică*²².

Dacă ne raportăm la *scopul cercetărilor*, sunt evidente pentru științele sociale studiile descriptive și explicative. Drept urmare, orice știință socială începe prin note descriptive, ulterior realizând o analiză explicativă a datelor și faptelor relevante. În concordanță cu elementele definitorii privind studiul științific la nivel academic, metodologia de cercetare întreprinsă vizează procesul de colectare și analiză a informațiilor cu scopul de a identifica modul în care *dreptul la educație* este îndeplinit în cadrul sistemului național de învățământ, conectat la cadrul normativ și administrativ al europeanizării educației. Viziunea cercetării reflectă *interferențele educației* cu toate domeniile de activitate umană și *probitatea acțiunilor educației* în demersul unei *bune administrării* a sistemului național de educație, parte integrantă a sistemului social universal și ramură a subsistemului socio-cultural. Toate elementele cheie identificate pentru o cercetare de actualitate și augmentată au generat informații pertinente necesare înțelegerii aprofundate a domeniului studiat. În consonanță cu metodele și instrumentele menționate se generează un spectru larg al analizei științifice, dinamizat de numeroase provocări sistemice din sfera îndeplinirii dreptului la educație și administrarea

²¹Septimiu Chelcea, *Tehnici de cercetare sociologică*, p.126.

²²*Ibidem*.

sistemului național de învățământ, profilat de o logică a conținuturilor tezei de doctorat, de o analiză istorică concludentă și de o proiecție fundamentată pentru viitor. Administrarea sectorului public național dezvoltă și în sfera procesului de educație schimbări majore definite de un management al schimbării educaționale care determină redefinirea obiectivelor urmărite, a idealului educațional, a întregii activității instituționale pentru un parcurs instituțional sigur și o capacitate administrativă dezvoltată. În acest context, mecanismele de administrare ale procesului de educație trebuie să fie pregătite să răspundă pozitiv la schimbare pentru „îmbunătățirea calității serviciilor, pentru a contribui la satisfacerea nevoilor sociale într-o mare măsură”²³.

Pornind de la considerentele metodologice, teza de doctorat este organizată astfel încât să prezinte o viziune cât mai deschisă și completă a subiectului cu interferențe vizibile pentru domeniul drepturilor omului și al științelor administrative. Cu o întindere echilibrată, teza tratează teoretic și metodologic întregul conținut al modului de funcționare a sistemului de educație pe plan național. Detaliind cu profunzime cadrul conceptual, științific al dreptului la educație și a educației ca scop și mijloc de dezvoltare a omenirii, se prefigurează și perspectiva aplicativă a lucrării, concentrată pe îmbunătățirea componentelor de bază ale guvernării și administrării sistemului de educație prin prisma standardelor bunei administrări, prin exemple de bune practice privind implementarea politicilor publice educaționale susținute de instrumente strategice naționale și regionale europene, pe dezvoltarea capacității administrative a sistemului național de educație în practica neobosită a managementului schimbării educaționale. Structurată pe șapte capitole, prezentarea sintetică a tezei de doctorat armonizează cu direcțiile enunțate astfel:

Capitolul I – Educația în contextul transdisciplinarității prezintă aspectele științifice, logice și epistemice ale dimensiunii transdisciplinare ale educației în cadrul științelor sociale. Detalierea elementelor legate de transdisciplinaritate debutează cu viziuni doctrinare evidențiate în forme complexe, inovative și de interes pentru o nouă abordare a educației contemporane. Bazată pe o cunoaștere integrată, educația mileniului III este susținută de câmpuri cognitive ce depășesc hotarele „intra-, inter-, pluridisciplinare” și care printr-o unificare semantică și operațională deschid cheia cunoașterii „între și dincolo de diferitele discipline”²⁴. Modul în care se conturează dimensiunea transdisciplinară a dreptului la educație

²³Lăcrămioara Seciu, *Managementul unităților școlare*, Editura Rovimed Publishers, Bacău, 2016, p.5.

²⁴A se vedea articolul 3 din Carta Transdisciplinarității, adoptată la Primul Congres Mondial al Transdisciplinarității, Convento da Arrábida, Portugalia, 2-7 noiembrie 1994; disponibilă la <https://ciret-transdisciplinarity.org/chart.php#ro>, accesat la 8.02.202.

definește arcul cunoașterii între ceea ce se găsește înăuntrul, între și dincolo de orice cuprindere disciplinară. Este evidentă conturarea postulatului realității niculesciene, care potrivit acestuia „*transdisciplinaritatea nu caută să elaboreze o superdisciplină înglobând toate disciplinele, ci să deschidă toate disciplinele la ceea ce au în comun și la ceea ce se află dincolo de granițele lor*”²⁵. În acest cadru integrat, cheia transdisciplinarității este „*unificarea semantică și operativă a accepțiunilor între și dincolo de diferitele discipline*”²⁶. Tratată ca o nouă *paradigmă*²⁷, finalitatea transdisciplinarității presupune „*înțelegerea lumii prezente, unul dintre imperativele ei fiind unitatea cunoașterii*”²⁸. Astfel, educația capătă valențe edificatoare cu știința administrației, dreptul, politologia, managementul, economia, sociologia, umanitarismul, tehnologia etc. Relația transdisciplinară dintre științele sociale se bazează pe studierea activității administrative în ansamblu, dar și pe cea specifică, raportată la implicațiile, interesele, corelațiile dintre executiv și colectivitățile umane. Această perspectivă reiese din obiectul științei administrației reprezentat prin „*studierea globală a activității administrative a statului și a colectivităților locale, cu toate implicațiile, relațiile și corelațiile acestora cu celelalte elemente ale sistemului social, în vederea eficientizării ei, cu scopul realizării funcțiilor ce le are în cadrul sistemului social-global*”²⁹. Astfel, misiunea educației din perspectiva transdisciplinară este susținută de complexitatea „*cerințelor vieții social-economice, având menirea să satisfacă rațional și eficient exigențele din ce în ce mai mari ale cetățenilor*”³⁰, unde știința, tehnica îmbunătățesc în mod vizibil sistemul național de educație.

Capitolul II - Dreptul la educație în sistemul social universal deschide cadrul de manifestare și poziționare a sistemelor de educație în sistemul social universal, ca ramură a subsistemului socio-cultural. O analiză sistemică a acestui fapt permite trecerea de la general la particular, de la sistemul universal la cel național, de la globalizare la internaționalizare evidențiată prin conexiunea dintre subsistemele-părți și sistemul generator de efecte și implicații reale ale educației. Se conturează în mod holistic un sistem de educație sub

²⁵Articolul 3 din Carta Transdisciplinarității, adoptată la Primul Congres Mondial al Transdisciplinarității, Convento da Arrábida, Portugalia, 2-7 noiembrie 1994; disponibil la <https://ciret-transdisciplinarity.org/chart.php#ro>, accesat la 8.02.2021;

²⁶ Idem.

²⁷ Solomon Marcus în Paradigme universale, vol. I, 2005, p. 23, apud Thomas S. Kuhn, în Structura revoluțiilor științifice, 1976, p. 14. Potrivit lui Solomon, paradigmele sunt „idei foarte cuprinzătoare, care au capacitatea de a traversa toate disciplinele existente”. Putem apela în acest caz și la definiția dată de filosoful american Thomas S. Kuhn: „realizări științifice exemplare care, pentru o perioadă, oferă probleme și soluții model unei comunități de practicieni”.

²⁸ Basarab Nicolescu, *Transdisciplinaritatea: Manifest*, p. 53.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Mihaela Onofrei, *Elemente de știința Administrației, Noțiuni de bază privind administrația publică*, Suport de curs.

„participarea sistemului administrativ la edificiul social și integrarea sa în conținutul social”³¹. În această ordine de idei, sistemul social universal prin prisma elementelor componente și a analizei sistemice incumbă trăsături „inter și transdisciplinare”, fiind „ireductibil la componentele sale în măsura în care se constituie ca o totalitate de elemente interdependente”³². Acest format se raportează la întregul sistem social universal și la evoluția întregii societăți, cu note fundamentale pe geneza conceptelor și teoriilor privind dreptul la educație, evoluția acestuia în sistemul universal al drepturilor omului și raportarea lui la problematica globalizării educației și la valorile umanismului contemporan. Astfel, pentru a marca importanța dreptului la educație în cadrul subsistemului socio-cultural și pentru a sublinia elementele care interferează în consolidarea și dezvoltarea sistemului social de valori universale, se analizează modul de afirmare a dreptului la educație ca libertate individuală, caracterul universal al acestui drept fundamental al omului, mijloacele utilizate în procesul de globalizare a educației și atingerea bunăstării, a binelui comun prin garantarea de către decidenții statali a obiectivelor de dezvoltare durabilă. În această ordine de idei, sistemele de educație acționează nelimitat prin interferența cu celelalte componente ale sistemului social universal. Sub acest aspect, „societatea educativă”, așa cum afirmă Paul Lengrand, angajează responsabilități de ordin organizațional, normativ, administrativ, economico-sociale, constituite pe ideologia că educația este vectorul principal în evoluția tuturor domeniilor de activitate existente și calea către recludirea unei lumi a bunăstării și a înțelegerii între națiuni.

Capitolul III - Organizații internaționale și regionale europene cu rol fundamental în îndeplinirea dreptului la educație contribuie la integrarea educației ca promotor al cunoașterii și respectării drepturilor omului. Totodată, prefațează mecanismele garantării dreptului la educație, cu rol legitim în asumarea unui angajament universal și efectiv de către organizațiile cu vocație internațională și cu vocație regional europeană. Cercetarea subliniază deopotrivă rolul fundamental și comun al organismelor Națiunilor Unite și ale Uniunii Europene în cunoașterea și afirmarea drepturilor omului prin intermediul sistemelor de educație naționale. De altfel, se remarcă în acțiunile întreprinse de acestea rolul catalizator în asigurarea și protecția acordată dreptului la educație, sprijinind sistemele de învățământ prin politici internaționale și transnaționale, programe de relansare administrativ-economică și socială. Caracterizate de o vocație internațională și regional europeană, organizațiile cu rol fundamental

³¹Ani Matei, *Analiza sistemelor administrației publice*, Editura economică, 2003, p. 90.

³²Ionuț Bogdan Berceanu, *Sisteme administrative emergente*, p.26, apud Vlăsceanu L., *Introducere în metodologia cercetării sociologice. Suport de curs*, Universitatea București, Facultatea de Sociologie și Asistență socială, 2018, p.44.

în înfăptuirea dreptului la educație abordate în teză, întăresc idealul purtat de popoarele lumii în „*spirala ascendentă a libertății și a progresului omului*”³³. Puritate de aspirații mărețe care propășesc pacea și prosperitatea în lume, acestea au nevoie de voință politică, crearea unui model al egalității, care să contureze viziuni utopice privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Contribuția însemnată a societății Națiunilor Unite precum și a organizațiilor regionale europene este reflectată prin inițierea unor strategii unitare și coerente, care urmăresc „*îmbunătățirea continuă a calității vieții pentru generațiile prezente și viitoare, pentru crearea unor comunități durabile, capabile să gestioneze și să folosească resursele în mod eficient și să valorifice potențialul de inovare ecologică și socială al economiei, în vederea asigurării prosperității, protecției mediului și coeziunii sociale*”³⁴. Realmente, precizările consemnate în instrumentele juridice internaționale și regionale europene, în rapoartele și regulamentele prezentate în demersul științific, ne conduc către afirmarea dreptului la educație și socotirea educației - element sine qua non pentru *evoluția permanentă a societății*³⁵, pentru dezvoltarea durabilă și pentru ca *drepturile omului să poată deveni realități juridice*³⁶.

Capitolul IV - Sistemul de educație în România - stat membru al Uniunii Europene consacră prin conținutul său cadrul normativ național privind garantarea și exercitarea dreptului la educație și evidențiază funcționarea sistemului național de învățământ, în acord cu dinamica sistemului social universal. Perspectiva normativă a sistemului național de educație surprinde tratarea prerogativelor constituționale și a dispozițiilor *Legii educației naționale nr. 1/2011* cu modificările și completările în vigoare. Sub aspectul acesta, sunt trasate coordonatele privind organizarea și funcționarea sistemului național de educație. Astfel, sunt analizate principiile dominante ce privesc organizarea administrației publice și care asigură guvernarea internă a sistemului național de educație: principiul centralizării și principiul descentralizării. Cele două principii se angajează să asigure fundamentul „*organizării sistemului administrației publice*”³⁷, antrenând prestația de servicii publice distincte, în folosul cetățeanului și construirea unui „*sistem administrativ performant*”³⁸. Se configurează un model viabil de

³³Irina Moroianu Zlătescu, Emil Marinache (coord.), *Drepturile Omului. Documentar pentru predarea cunoștințelor din domeniul drepturilor omului în învățământul preuniversitar*, Editura IRDO București, 1995, p. 8.

³⁴*Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030*, adoptată prin H.G. nr.877/2018, p.17.

³⁵ A se vedea Irina Moroianu Zlătescu, Claudia Elena Marinică, *Restrospectives and Perspectives Concerning The European Convention on Human Rights 70 Years after Its Adoption*, în Supplement of Valahia University Law Study, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2020, p. 19.

³⁶A se vedea Irina Moroianu Zlătescu, *Drepturile omului – un sistem în evoluție*, Editura IRDO, 2015, p.35.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ Marius Văcărelu, *Cercetarea fenomenului administrației publice și efectele sale asupra poziției cetățeanului în dreptul public*, în Emil Bălan, Dragoș Troanță, Marius Văcărelu, *Reglementările și practicile administrației publice*, Editura Wolters Kluwer, București, 2020, p.100.

conducere a sistemului de educație, unde principiile enunțate se află într-o relație de complementaritate, relație fundamentală în construcția subsistemului social-cultural. Este evident rolul multilateral deținut de sistemul național de educație în formarea și „manifestarea deplină a potențelor sale umane”³⁹, favorizând acțiuni sociale, care „mijlocesc și diversifică relațiile dintre om și societate”⁴⁰. Pe acest fundal, se conturează sfera de acțiune a politicilor publice educaționale, cu rol în „îmbunătățirea cunoașterii, necesare îmbunătățirii practicii democrației”⁴¹. Așadar, este evidențiat procesul de implementare a politicilor publice în sistemul național de educație, sunt identificate și explicitate elementele cheie necesare în realizarea politicilor și evident exemple de bune practici în aplicarea acestora sub aspectul strategiilor și programelor educaționale. Sub acest aspect, implementarea politicilor educaționale reprezintă o construcție modernă și responsabilă a actorilor statali naționali, o abordare pluridimensională cu efecte imediate asupra evoluției societății prezente, deoarece „nimeni nu este educat, nici instruit, nici învățat, doar pentru sine”⁴². Produse ale activității autorităților publice investite cu legitimitatea guvernamentală⁴³, politicile publice, prin natura complexă și rolul cuprinzător determină transformări, care la nivel administrativ și social produc schimbări realizate cu un scop precis în vederea realizării unei probleme de interes public. Prin urmare, politicile educaționale sunt o dovadă a conștiinței, a responsabilității statelor prin simplul fapt că generează în mod permanent două scopuri: „compatibilitatea și competitivitatea”⁴⁴ la nivelul sistemului național de educație, cuprinzând totodată, impactul la nivel societal.

Capitolul V - Sisteme de educație în Uniunea Europeană. Analiză comparativă cuprinde examinarea cadrului strategic pentru crearea spațiului european al educației și evaluarea mecanismelor de înfăptuire a *Procesului de la Bologna*, instrument definitoriu în consolidarea edificiului educației academice, în state membre ale Uniunii Europene. În acest context, am identificat obiectivele strategice conturării spațiului european al educației, precum și principiile pe care s-a fundamentat construcția educației superioare de calitate: cooperarea europeană pentru învățarea de-a lungul vieții, angajamentul politic al statelor membre, enunțarea criteriilor de referință și a metodelor de lucru. Maniera de cercetare abordată la acest

³⁹Ani Matei, *Analiza sistemelor administrației publice*, Editura economică, 2003, p. 167.

⁴⁰ Ioan Jinga, *Conducerea învățământului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1993, p.13.

⁴¹ Adrian Miroiu, *Introducere în analiza politicilor publice*, Editura Paideia, București, 2001, p. 23.

⁴² Laurențiu Șoitu, Steliana Toma, Ioan Neacșu, Liliana Romaniuc (coordonatori), *Prefață*, în *Educația la centenar. Idei. Instituții. Personalități*, Editura Polirom, Iași, 2018, p.11.

⁴³ A se vedea Marius Profiroiu, *Politici publice. Teorie, analiză, practică*, Editura Economică, București, 2006, pp.18-19.

⁴⁴ Andrei Marga, *Spre universitatea post-Bologna*, în L. Șoitu, S. Toma et al (coord), *Educația la centenar. Idei. Instituții. Personalități*, Ed. Polirom, Iași, 2018, p.166.

capitol s-a axat cu precădere pe analiza comparativă a sistemelor de învățământ din state membre ale U.E. Pentru a evidenția reforma asupra sistemelor de educație provocată de *Procesul Bologna* în state precum România și Franța au fost utilizate note de drept comparat. Prin aplicarea acestei metode sunt evidențiate evoluția, fluctuațiile apărute la nivelul celor două state, subliniindu-se întregul proces de realizare a spațiului european al educației, elementele de similitudine și diferențiere a modului în care s-a realizat reforma în sfera învățământului superior. „*Principalele coordonate de analiză*”⁴⁵ au demarat mijloacele de înfăptuire a educației comparate, dezvoltate la granița dintre *dreptul comparat, științele educației, administrația publică, istorie, economie*⁴⁶ etc. Și pentru că educația academică prin înfăptuirea *Procesului Bologna* a accelerat competitivitatea și accesul în spațiul european al educației, se învederează utilitatea și efectele sale asupra determinismului social, de resemnificare a realității educaționale, unde dreptul comparat este „*un procedeu de învățământ și cercetare, dar și de cunoaștere*”⁴⁷.

Capitolul VI - Sistemul național de educație și standardele bunei administrări continuă demersului științific, referitor la administrarea eficientă a sistemului național de educație, cu scopul de a menține conexiunea dintre *componenta instituțională și cea cultural-valorică*⁴⁸, prin respectarea standardelor bunei administrări. În această direcție, componenta instituțională se remarcă prin respectarea principiilor administrației publice în sistemul de educație, reafirmând prin componenta cultural-valorică relația administrație-cetățean. Construirea unei relații eficiente între cetățeni și administrația publică este relevantă prin conduita manifestată de autoritățile administrației publice în garantarea drepturilor cetățenilor, cu sprijinul respectării principiilor aplicabile administrației publice. Se explică astfel, scopul unei bune administrări: „*o mai bună și constructivă conexare a cetățenilor cu autoritățile din sfera executivului și legislativului*”⁴⁹. Totodată, această construcție sprijină organul reprezentativ al administrației publice centrale de specialitate în „*executarea politicii programului de guvernare în domeniul educației, în asigurarea dreptului la învățatură, instruire, cercetare și*

⁴⁵Daniela Mihaela Neamțu, *Analiza statistică a educației. Vector al dezvoltării socioeconomice*, Editura economică, 2018, p.19.

⁴⁶A se vedea https://www.researchgate.net/publication/330263116_SISTEME_DE_EDUCATIE, accesat la data de 15.05. 2021.

⁴⁷Roland Drago, *Droit comparé*, în *Dictionnaire de la culture juridique*, P.U.F., Paris, 2003, p. 454 și urm.

⁴⁸A se vedea Valentin Bădescu, *Unele considerații privind cadrul normativ și practica administrației publice din România*, în Emil Bălan, Dragoș Troanță, Marius Văcărelu (coordonatori), *Reglementările și Practicile Administrației Publice: Între Viziunea Cercetării Științifice și Avatarurile Realității*, Editura Wolters Kluwer, București, 2020, pp. 102-110.

⁴⁹Bogdan Dima, Simina Tănăsescu, *Democrație, bună guvernare și reforma statului. O relație complicată, necesară și deloc imposibilă*, în Emil Bălan, Cristi Iftene, Marius Văcărelu, *Reforma statului. Instituții, proceduri, resurse ale administrației publice*, Editura Wolters Kluwer, București, p. 23.

*inovare științifică*⁵⁰. Raportându-ne la competența deținută de administrația publică centrală de specialitate din domeniul educației și la principiile specifice administrației publice naționale armonizate cu cele europene privind organizarea și funcționarea legitimă și democratică a ansamblului entităților educaționale de la toate nivele și formele de educație din România, cercetarea calitativă alocată acestui capitol elucidează nivelul de cunoaștere și respectare a standardelor buneii administrări în satisfacerea serviciului național de educație. Prin urmare, calitatea administrației publice în domeniul educației se reflectă printr-o bună administrare facilitată de aplicarea principiului legalității, principiului satisfacerii interesului public în educație, principiului continuității și adaptabilității demersului educațional, precum și principiului transparenței și motivării decizionale. Principalele direcții sumatizate în urma cercetării calitative propun perspectivele buneii administrări a sistemului național de educație și implicit satisfacerea serviciului național de educație. Efortul întreprins pentru analiza respectării standardelor buneii administrări a sistemului de educației trebuie să canalizat „*asupra formării și implementării unor soluții de comunicare și cooptare a cetățenilor*”⁵¹, respectiv a beneficiarilor educației, în identificarea unor tendințe și sugestii reformatoare. Pornind de la aceste considerente, serviciul național de educație trebuie să se concentreze asupra statutului de cetățeni - *parteneri ai guvernării și nu clienți*⁵², lăsând loc unui nivel de bunăstare socială și economică.

Capitolul VII - Capacitatea administrativă și managementul schimbării educaționale întărește nevoia de eficiență a sistemului național de educație prin acordarea unui interes major dezvoltării capacității administrative a sistemului național de educație prin accelerarea managementului schimbării educaționale, contribuind în acest fel la „*dezvoltarea organizațională, un curent modern cu semnificații deosebite, inclusiv în plan educațional*”⁵³. Ideea călăuzitoare a cercetării întreprinse în capitolului de față a pornit de la dinamica evidentă a transformărilor ce există în procesul național de educație și de la provocările iminente la care este supus întregul sistem educațional. De asemenea, aplecarea asupra fenomenului schimbării se datorează rolului complex deținut de acesta în procesul de evoluție a managementului educațional, unde entitățile de învățământ devin organizații atât ca structură, mod de administrare, cât și ca viziune, misiune, relații și climat. Managementul schimbării

⁵⁰ A se vedea H. G. nr.44/2016 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice.

⁵¹ Ibidem, p.33.

⁵² Dennis Linders, *From e-government to we-government: Defining a typology for citizen coproduction in the age of social media*, *Government Information Quarterly*, 2012.

⁵³ Valerica Anghel, *Managementul schimbării educaționale. Principii, Politici, Strategii*, Editura Institutul European, Iași, 2012, p.67.

educaționale trebuie să se raporteze la dinamica schimbării, ținând cont „*de noile provocări sociale economice și politice: dezvoltarea capacității strategice; creșterea flexibilității și a adaptabilității la factorii mediului extern*”⁵⁴, regăsite în „*creșterea potențialului de inovare și creativitate adaptate noilor condiții; practicarea unui management performant, fundamentat științific*”⁵⁵. Toate aceste aspecte fac trimitere către o administrare eficientă a capacității administrative posibilă doar printr-un management orientat către schimbare și adaptare. Este evident că managementul schimbării educaționale devine suport la provocările iminente pentru serviciul public prin modelarea sistemului de educație într-o viziune flexibilă bazată pe „*încrederea în deschidere, continuitatea adaptării*”⁵⁶. Analizând cele două aspecte relevante, managementul schimbării educaționale presupune *organizarea și utilizarea resurselor umane și materiale în mod creator pentru atingerea unui grad ridicat de realizare a obiectivelor țintă*⁵⁷. În această ordine de idei legătura dintre capacitatea administrativă și managementul schimbării se realizează prin prisma eficientizării resurselor amintite și a modului cum sunt administrate pe întregul proces educațional.

Procesul de administrare a serviciului național de educație în raport cu capacitatea administrativă a sistemului național de educație, influențat de managementul schimbării educaționale, devine o paradigmă pentru eficiență și progres. Pentru satisfacerea interesului public privind serviciul național de educație, cercetarea a fost animată de sugestii practice, care să definească relația dintre capacitatea administrativă a sistemului de educație și dinamica schimbării educaționale. Astfel, fenomenul administrativ „*se constituie într-o veritabilă curea de transmisie între impulsurile puterii politice și satisfacerea nevoilor cetățenilor*”⁵⁸. Se confirmă posibilitatea unei administrări eficiente a sistemului de educație național prin consolidarea relației dintre capacitatea administrativă și managementul schimbării educaționale, mai exact gestionarea corectă a schimbării educaționale și organizarea/coordonarea resurselor instituționale - agenți ai managementului schimbării educaționale: resursa umană și resursa infrastructură educațională. De la aceste considerente, izvorăște o teorie inovativă de natură subiectivă prin cutezanța viziunii și aspirațiile viitoare întemeiată pe afirmația: „*materialul e mijlocul și condiția neapărată a dezvoltării*

⁵⁴ Dana Alexandru, *Colectivitățile locale și rolul lor în spațiul administrativ european în contextul descentralizării administrative*, Editura Pro Universitaria, București, 2013, p.302.

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Mihaela V. Căraușan, *Structuri, Mecanisme și Instituții Administrative în Uniunea Europeană*, p. 102.

⁵⁷ A.M. Huberman, *Cum se produc schimbările în educație: contribuție la studiul inovației*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978, p. 16.

⁵⁸ Elisabeta Slabu, op.cit., p. 5., apud Corneliu. Manda, *Teoria administrației publice*, Cuvânt înainte, Ed. C.H. Beck, București, 2013, pp. 21-29;

intelectualului”⁵⁹. Așadar, dotarea și utilizarea rațională a resurselor instituționale pentru asigurarea întregului proces de educație, precum și structurarea mijloacelor și tehnicilor de funcționare calitativă a întregului sistem de învățământ sunt componentele indispensabile dezvoltării capacității administrative a sistemului de educație sub influența dinamicii schimbării educaționale.

Astfel, pentru a demonstra relația de cauzalitate dintre capacitatea administrativă și managementul schimbării educaționale, dar și pentru a găsi răspunsuri creatoare pentru eficientizarea schimbării educaționale în sistemul național de educație am întreprins, de data aceasta cercetarea cantitativă, sub forma chestionarului. Importanța chestionarului în cercetarea științifică realizată este învederată de determinismul cunoașterii adevărului din perspectiva științifică a fenomenelor, a comportamentelor de grup și individuale, întrucât metodele alocate științelor sociale „*asigură desubiectivizarea cunoașterii, oferindu-se o imagine despre lumea înconjurătoare așa cum este ea în realitate*”⁶⁰.

Bazată pe o expertiză de cercetare profundă, demersul întreprins aduce o schimbare reală nu numai de paradigmă educațională, ci și de re poziționare a capacității administrative alături de elementele fundamentale, necesare eficientizării managementului schimbării educaționale. Cu predilecție, elemente vizibile își pun amprenta asupra interferențelor dintre resursele sistemului de educație și procesul de management: adaptarea la schimbare urmată de o strategie a inovării susținută de reperele responsabilității și răspunderii instituționale, ale coeziunii ofertă educațională - piața muncii, ale transparenței și integrității instituționale. Așa cum demersul realizat este nuanțat de reflecțiile responsabilității cercetătorului, așa și acțiunea educațională incumbă elementele răspunderii și datoriei tuturor actorilor implicați în dezvoltarea capacității administrative a sistemului de învățământ și în perfecționarea managementului schimbării educaționale.

Prin urmare, dezvoltarea sistemului național de învățământ conectat la tendințele regionale europene este susținută cu pregnanță de buna administrare, dar și de stimularea investițiilor în infrastructura din educație. În urma acestor considerente, ne-am îndreptat atenția către acțiunile reale cu privire la resursele instituționale, agenți ai managementului schimbării educaționale, cu rol decisiv în alinierea infrastructurii educaționale la standardele spațiului european al educației. Ca atare, considerăm că este esențială dezvoltarea capacității

⁵⁹ Xenopol, A.D.(1967, p.79), apud Rogoianu A., Badea L., Șerban Oprescu G.L., 2012, Răspândirea ideilor economice la români. Studiu de caz: Alexandru D. Xenopol, Economie teoretică și aplicată, vol. XIX, No. 1(566), pp.73-85.

⁶⁰ Septimiu Chelcea, *Tehnici de cercetare sociologică*, pp.

administrative a sistemului de educație pentru rezolvarea problemelor sociale și economice cu care se confruntă spațiul național și de aceea susținem că obiectivele centrale și cele subsidiare ale cercetării converg către o dinamică a schimbării educaționale aplicabilă printr-un management educațional strategic și adaptativ și o mai mare aplecare asupra standardelor buneii administrării. Aceste idei călăuzitoare devin priorități aflate în sarcina administrației publice centrale de specialitate, dar și note ale „modernizării administrației publice”⁶¹ în general. În acest context, „dincolo de a fi supusă în fața normelor juridice fundamentale ale conducerii care guvernează executarea responsabilităților publice”⁶² administrația publică trebuie să acționeze și să consolideze managementului schimbării educaționale în vederea creșterii „gradului de adaptare”⁶³ la noi provocări în viitor.

⁶¹ Mihaela V. Cărăușan, *Structuri, Mecanisme și Instituții Administrative în Uniunea Europeană*, p.101.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ Daniela Mihaela Neamțu, *Analiza Statistică a educației, Vector al dezvoltării socioeconomice*, p. 309.

